

İŞTİRAK

Sene 1, Numero 6, 20 Mart 1326 Cumartesi

Sahib-i İmtiyaz ve Müdür-i Mesul
Serbest İzmir Gazetesi Sahibi

Hüseyin Hilmi

Directeur Husein Hilmi

Mu posta seneliği 60 kuruş
Mu posta altı aylığı 40 kuruş

Mekâtib ve Evrak-ı Vâride Bâb-ı Âli Caddesinde Manzume-i Efkâr Matbaasına gönderilmelidir

Biri Yer Biri Bakar Kıyamet Ondan Kopar

Sosyalizm Efkârının Mürevvicidir

Journal Socialiste ICHTIRAK

Münderecat

Amele Kızları - Bedbahtlık ve felaket- / Mustafa Nuri
Sosyalist Mektebi / Bedin
Fransa Sosyalist Fırkası Reisi Mektubu / Bedin
Beşeriyetin Mağara Devri Yadigarı /Mahmut Sadık
Bir Şirketin Yirmi Altı Senelik Hayatı / İştirak
Küçük Hikaye – Kör- / Guy de Maupassant
İsrafta Sosyalizm

Amele Kızları

Bedbahtlık ve felaket

Nafia Nazırı Hallaçyan Efendiye ithaf

Müthiş bir fırtına bütün ağaçları kal edecek derecede icrayı şiddet ediyor. Hava soğuk kar taneleri rüzgârın cereyanıyla cenkleşe cenkleşe yere düşüyor bu ne dehşetli manzara Allah'ım! Güya ki dünya yıkılacak bütün evler binalar harap olacak. Sokaklarda ses seda yok herkes yorganın başına çekmiş yatıyor. Zenginın fabrikatörün kızı kuş tüyünden mamul sıcak yatağında yatmış ve rüyasında... sıyla

muaşaka ve muanaka ediyor. Hayatın dağdağasından mübarezesinden felaketinden fakrû zaruretinden fecaiyi içtimaiyeden bi haber olan bu kız gündüzün sıcak odada nefis halılar üzerinde oturduğu zaman kalbini düşündüğü gibi hiçbir düşüncesi derdi belası olmadığından rüyasında da tekrar kalbiyle uğraşiyor. Hayat bu kız için tahammül fersa bir bad olmaktan ziyade bilakis bir vasita i neşe ve serur bir saiki şetaret ve inbisattır. İşte fabrikatörün kızı bu!

Kar yağıyor fırtına icrayı dehşet ve şiddet etmekte herkes uykuda! Ne müthiş manzara Allah'ım! İşte sefil alçak bir kulübe rüzgârın şiddetli sarsarılarıyla esasından sarsılıyor her taraftan açılan deliklerden rüzgâr içeriye nüfuz ederek genç ve fakat solup belki hazana dönmüş bedbaht sefile bir kızcağzın hücrelerini sokaktan farksız bir hale koyuyor. O sefile felakette de talihsiz kız ise titriyor işte titriyor bütün vücuduyla titriyor kalbinde müthiş bir ruşa var. Uykuda iken sefalet ve felaket onu daima rencide daima müttezi ediyor. Kâh ağzından bir ah çıkıyor bu feryat ta amakı kalbinden furan edip fırtınaya karışarak mahvolup gidiyor.

O esnada sokaktan keskin bir seda işitilir bu seda sopa darbeleriyle yavaş, yavaş şu hücre i sefalete yaklaşıyor. Bu seda kulaktan kalbe pek müthiş canhıraş tesirler ilga ediyor. İşte bu gecenin şu hengâme i sükûn ve istirahatından zavallı bedbaht amele kızlarını ipek fabrikasına davet eden bekçinin hırçın sedasıdır ki suru İsrafil gibi tanini endaz olur. Hayatta bundan daha müthiş daha tahammül fersa bir felaket zicret tasvir edilemez. Bu seda şu ottan yapılmış sefil yatakta titreye, titreye uyuyan kızın talg ve kadrinin hayatı sefaletinin siyah çizgilerini işmar eder. Bu saatte herkes habı istirahattayken bu zavallı kızcağz darül felaketi olan fabrikaya gidip iki üç kuruş için ta ferdası günü akşamının saat birine kadar çalışacak sızlayacak ezilecek o günkü hisse i sefaletini de alacaktır.

Nihayet bekçi kapının önünde tevkif ederek yan yana bulunan üç hücre i sefalette deryayı bi payan ruşa ve felakete mağruk olan talihsiz kızların isimlerini veriyor.

Hatice ağvani! Marika! Haydi, vakit geldi. Hale i evlada bu müthiş canhıraş seda rüzgârın cereyanına kapılarak semti meçhule doğru piruz eder. İkinci defa daha şiddetle bekçinin ağzından kızların isimleri çıkar. Yine sükût! Üçüncü defasında sedaya hicranın kapısına vurulan müthiş bir sopa darbesi iştirak ediyor.

O bir hücrede yatan koca karı huf ve haraslar içinde derhal uyanır. Eh Allah belanı versin kahrolasın kör şeytan! Bu havada ciğer paremi nasıl uyandırıp göndereceksin?

Nesne kadın dudaklar arasında bir iki kelime i telin daha çiğneyerek yorganın bir tarafa atar. Ve titreye, titreye kandilini yakıp kızcağzı uyandırmaya gider. Ah müthiş dakika! Keşke o aralık ciğer paresini rahatsız etmekten ise dağdarı hazin ve keder olan kalbine bir hançer saplaya idiler. Bedbaht kadıncağz! Pek ulvi bir hissi şefkatle titreyen kalbini bir türlü teskin edemiyor. Kızcağzı uyandırmak için adımları ileri varmıyor. Allah'ım evladımın bu derece felaketini göstermekten ise canımı al zira bu yaşamak değil. Bu hayat değil adeta cehennem bir zicret ve eziyet. Fakat ne çare ferdası günü çoluk çocuk ekmek ister taluğ bu zavallılara böyle hüküm etmiş.

Zavallı bedbaht kadın sakın ol o felaket kalbinden gelmiyor. O cani gaddar merhametsiz insanların sana ve sefile yavruna çıkardıkları hisse i sefalettir. Allah rahimdir. Zira bu felakete tahammül ede bilmek için size kuvvet ve kudret veriyor. İnsanlar gaddar ve canidir. Zira sizin şu hali esef istimalinize acıymıyorlar. Sefalet ve yoksulluk doğrudan doğruya hayatı içtimaiye denilen meşum bir mahiyetin tevhit etmiş olduğu ahvalin netice i siyanıdır. Tekâmülü tabiyeyi tekâmülü içtimaiyeye karıştırmak isteyen insanlar her gün her zaman mezarınızı kazmakla meşguldürler.

Sefile kadın ciğer paresinin pişdarı sefaletine yaklaşır. Onu uyandırmaya gidiyor fakat yanına varıncaya kadar rahatsız etmemek uykusunu haram etmemek bir saniye rahatını ihlal eylememek için parmaklarının ucuna basıyor. Ey gaddar merhametsiz insanlar! Ey ziynet servet israf âleminde büyüyen kadınlar! Vay size siz ey aşk ve neşe i sürü ve şetaret deryalarında çırpınan genç ve şuh zengin kızlar gelinler şu söz seli dal hıraş manzaraları temaşa ediniz işte burada içtimai cinayetlerin en müthişlerine tesadüf edeceksiniz bir manzara ki kalp ve vicdanınız var ise elbette ve elbette rencide edecektir. Altın ve elmaslar ile mezun ince parmaklarınızı bir kere şu validenin yerde ottan yapılmış yatakta titreye, titreye uyuyan sefalet ve gadr vadilerinde payan olan uykuda iken bile nasiye i gadr aludunda ervahı sefaletin uçtukları görünen şu bedbaht talihsiz kızcağzın beher hayatında iken berk i hazana dönmüş simasında elem tevrin mesahta olunan şu sefilenin kalbine vaz ediniz müthiş pek müthiş darbat ile çırpındıklarını hissedeceksiniz parmağınız yanacak ve yüzünüzde şiddetli bir hamleti hicap hâsıl olup ipkamane geri çekileceksiniz.

Nihayet kadıncağz sefilenin yanına varmıştır. Ah müthiş dakika! Elindeki kandili yavaşça tahtanın üzerine koyarak ve diğer taraftan dışarıdan içeriye nüfuz eden rüzgârdan sönmemesi için tedaviri

ihtiyatkareneye tevessül ederek yatağın yanında zanvezdei zemini beyaz olur. Kız yatmış mışıl, mışıl uyuyor dağınık saçları rüzgârdan sağa sola uçuşuyor.

Allah'ım bu ne sefalet şimdi şu masumeyi nasıl uyandırırım elimle dehşetli bir cinayet hem de ciğer pareme karşı ah ben ne siyah günlerde doğmuşum! Kız uyandı gözlerini açarak etrafa müthiş nazarlar attetti. Bada yüzünde samanlık bir hande parlatarak titrek bir sada ile

—bekçi geldi mi? Hala kar yağıyor mu? Ah bu ne dehşetli rüzgâr Allah'ım!
— kalk evladım kalk hüküm kader böyleymiş.

Şimdi fabrika yolunda dört beş masume titreye, titreye hatve endaz hazin ve keder! Rüzgâr esiyor kar yolları kapamış rüzgâr mızrak gibi kemiklerine işliyor. Düşe kalka ileri gidiyorlar nereye? Ta şu tepede işte bir ışık parlıyor bir köpek havlıyor köyün haricinde.

Hançerini kalbime sapla çünkü artık bu hayattan usandım.

Ah hunin feci hayat. Bunun çıkardığı kan yalnız kalptendir mütterum semalara rüzgârdan döküle, döküle musumar olurlar. Ah dinayet ve sanat ile mesput merhametsiz haydut sermaye! Bu genç kızları zevk ve sefanıza... Kızlarınızın zevcelerinizin israf meserret ve şatretlerine alet ittihaz etmişsiniz değil mi? Ah sizi caniler gaddarlar! Bağrı maişeti taşıyan pejmürde kalplerden fûran eden feryat ve figanları elbette bir gün hayatın taktirâtı semavisini size içirecekler. Şu mükellef hayatınız elbette ve elbette mebdulu felaket ve izmihlal olacaktır.

Çekme elin ahını çekersin cezasını bugün veçhenizde parlayan şule i server yerine bir gün alayimi gadr kaim olacak zavallı kızların yadigâr sefaleti bir gün sizi de deryayı hazan ve kedere atacaktır.

İşte fabrikaya vasıl oldular. Elleri ayakları tutmaz azayı vücutları incimat etmiş bir söz söylemeye mecalleri yok şimdi de sıcak tavalarm önüne geçip ellerini delik deşik edeceklerdir. İşte bir sadayı kalpten feveran eden bir nidayı sefalet!

Ben bir sefil kızcağızım halime merhamet yok mudur?

Bu sada yalnız darül felaket merkez ve membai cinayet olan fabrikanın kemerlerinde aksi endaz olur. Çalış, çalış sefil kız... Bedihi olan dava ki elbette bir gün hak ve adalet dairesinde rüyet eden bir hâkime tesadüf edersek hayatı içtimaiye de sefaletten zulüm ve tağbidattan başka bir şey yoktur. Cinayet daima cinayet! Çalış iki kuruş için. Ve fabrikatör senin sayından günde on kuruş kazansın.

Bedin

Sosyalist Mektebi / Bedin

Bazıları ve hususuyla kolektivistler sosyalist mesleği hakkında bir takım şeraitin teklifini kabul etmezler ise de diğer taraftan istikbalde mesleki mezkûrun ne suretle terakki edeceğiz. Bu fikri, takip edenlerin en ziyade nazarı dikkati calip olan beyanatı şudur ki istikbalde teşkil edecek cemiyet, cemiyeti hazıra aguşunda rüşeym halde bulunup büsbütün tevhit etmek ve neşvi nema bulmak için kemale ermiş olmalıdır.

Dördüncü – bu mektepler kavanini tabiyeinin mahiyet ve mevcudiyetini inkâr etmeyip ahkâmına riayet etmek hususunda dahi tereddüt etmezler. Hâlbuki... Olan... kavanini tabiyeiden riayet etmemek töhmetiyle itam ediyorlar bu mektebin salikleri kavanin tabiye ye katiyen riayet ederler ise de liberal mektebi saliklerinin kavanini mezkurenin mahiyete dair olan telakkilerine maruz bulunurlar. Liberal mektebi sahipleri kavanini tabiyeden ebediyet ve âdemi... Ve tağyir... İstihraç ederler ise de sosyalistler kavanini tabiye demekle tebeddülü daimi anlarlar.

Serbest mesleğin Saikleri iktisadiyundan basitlik ilikat ettiği gibi cemiyeti beşeriye ye ebedi ve la tağyir bir muvazene de malik olan seyarat ı sabiteye benzetiyorlar. Sosyalistler ise bu teşbihi katiyen ret ederek cemiyeti beşeriyeti tevliidi dakikasında itibaren öldüğü dakikasına kadar müteaddit tebeddülât ve istihalata maruz kalan bir hayvan ve ya bir nebata teşbih ederler. ... iktisadiyundan Profesör Şarlı jid bu nazariyeyi funun ve efkârı hazıraya tamamıyla muvafık ve mutabik olduğunu kabul ve ispat etmiştir.

Mark mektebi zemini iktisadiyede determinizmi yani esbabın tesirine kani tarik i felsefesini kabul ettiği gibi hayat ve usulü iktisadiyenin ve hususuyle sanata müteallik asarın cemiyetin bütün tahvilat ve tebdilatı üzerine tesiri azimi haiz olduklarını dahi ispata gayret ediyor. Bu mektebe salik olanlar biraz daha ileri giderek tensikat ve tesnifat ı içtimaiyenin en uzak ve en âli ve hatta siyasi ilmi ahlaki mezhebi keyfiyetlerinin cemiyetin tebeddülât ve tahvilat ahvali üzerine pek ziyade haizi tesir olduğunu kabul etmektedirler.

Marks'ın kavli sahihine göre insanlar usulü istihsaliye tebdil etmekle bütün münasebet ve raptı içtimaiyeyi dahi zımnem tebdil ve tağyir etmiş olurlar pazu kuvvetiyle harekete konuşlan bir değirmen içinde istiklalîyet ve hürriyeti hüküm ferma olan bir cemiyet tevlit eder hâlbuki buhar ile müteharrik değirmenler sanat sermayedarının icrayı nüfuz ettikleri bir cemiyet meydana çıkarır ki orada haksızlık bütün mahiyet ve mevcudiyeti mekruha ve meşumesiyle yüz gösterir. Orada hayat bazıları için bir barı tahammül fersa bazıları içinde bir zevk ve neşe şetaret ve refahtan ibaret kalır.

Marks mektebi salikleri... Ve nazariye dairesini pey der pey tevsî ederek Hıristiyanlığın zuhuru Luter'in şikâyetleri ve Protestanlığın Katolik âlemine galebe çalmış ilim ve fûnun efkârı ruhaniye de intibahat ve inkılabatın hüdusu... Nazariyelerini takip edenler ile İngiltere'de... Ve töriler arasında cereyan eden mübarezat ve mücadalat madide ve şedideyi hep esbap ı iktisadiye ye hamletmek istiyorlar.

Mezhebi maddiyun tarihi namı altında iktisat âleminde pek çok mübarezat ve mücadelatını mucip olan iş bu akide mahiyeti efkâr olunmaz hakayık bir güzide mahfuzdur. Yani nisan bir işe teşebbüs etmek için evvel emirde beslenmeye muhtaçtır. İşte bu nokta i nazarından evvelen nazarı dikkatimizi celp eden ahvali iktisadiye olup ahvali saire onun esasları üzerine tesis etmiştir. Ahiren sosyalizm mesleğinin daha ziyade terakki etmesi ve cemiyetin... Teskin ve tahfif etmek hususunda... Ve akait cedide medya çıkarılmış olup Elyevm Marks nazariyesine ideolojik usulüne karşı bir muaraza nazariye bakıyorlar.

Bunlardan maada bütün sosyalistler usul ve ahval i içtimaiye i hazıranın kâmilten tebdili için her halde bir inkılâp ve ihtilalin zuhuru elzem addederek inkılâbı mezkûrun zaman ve kavainin dahi pek uzak olmadığını beyan ederler. İnkılabiyun ahvali içtimaiyenin esasından tebdili için... Elzem addettikleri inkılâbın pekte kolay olmayacağını itiraf ederler ise de. Ve ahkâmı hakikiye ve müsavatın sureti katiyede tesis ve cemiyeti hazırayı esasından pay imal ve tahrip etmek mahiyetini haiz olan usulü hazıranın kemalen ref ve ilgası ve cemiyeti içtimai cinayetlerden gadrlardan ayadı zalımanesinden halası için her halde ve her türlü fedakârlığı göze alarak inkılâbı mezkûrun ilkahına çalışacaklarına azmi kavi ve kati ile karar vermiş olduklarını beyandan tereddüt etmiyorlar. Hakikaten bir asırlık tebdili kolay değil sosyalistler keyfiyet tebdil ve tebeddülün hazırayı husulüne hadim olacak inkılâbı umumide azim müşkülât ve memanete tesadüf edeceklerini beyan ederler. Bunu adeta göze gelmek halinde dışarı çıkmak için duduk haririn çektiği eziyetlerine veyahut yumurtadan çıkmak hususunda civcivlerin hedef oldukları işkencelerine teşbih ediyorlar.

Acaba bu inkılâbın zuhuru vukuunda siyasi idealler gibi cemiyet bir... Harbe dönecek mi? Acaba şimdiye kadar vukuu bulan ihtilalat ve inkılabat esnada dökülen kanlar gibi iş bu inkılâp ı içtimaide dahi kan dökülecek mi? İşte nazarı dikkati celp pek mühim bir mesele

Bedin

Mabadı var.

Fransa Sosyalist Fırkası Reisi Mektubu

Fransa Sosyalist Fırkası Reisi ve İnsanîyet ve Lö Humanite gazetesi muharriri Paris Meclis-i Mebusan azasından mösyö Jures'in mektubu

Paris 26 Şubat

Serbest İzmir ve İştirak gazeteleri müdür-i Hüseyin Hilmi Bey'e Sizi en samim el kalb tebrik ederek devamı muvaffakiyetinizi temenni eylerim. Her nevi muavenet ve müzahereteye irsalî için cevabınızı muntazırım. Arzunuz veçhile fırkamızın programını gönderdik bu posta ile alacaksınız.

Metin gayur ve sebatı kıdem olunuz bu meslek daima metanet daima ciddiyet ve tavsiye kabul eder. Türkiyeli biraderlerimize selamlarımın arzını rica ederim.

Jan Jores

Beşerîyetin Mağara Devri Yadigârı

İnsanlar bugün gördüğümüz derece-i servet-i medeniyete birden bire vasıl olmadılar ya! Medeniyeti hazırayı tekâmülü beşerin haddi gayesine yakın farz etmek değil haddi maksada insaniyete doğru bir veçheyi istikamet almış olduğunu tasdik etmek bile güçtür. Bunu tasdik etmeyenler çoktur. Nasıl tasdik edebilir ki hala insanlar Mağaralar içinde kayak kavuklarında sahneyi tabiatta kendilerinden pek çok kuvvetli olan hayvanatın te hücumatına maruz ve bunlardan haif ve muhteriz olarak yaşadıkları asılların yadigârlarını hala hicranı dimağlarında tabiatlarında muhafaza ediyorlar hala bu tesirat altında yaşıyorlar. Tabiatı beşeriye de kâh zahir olan ihtirasat ve bu saikin sevk ve tesiriyle irtikâp olunan hareket i vahşiyane bir heyeti içtimaiye teşkil etmiş ve bu heyette yaşamayı kabul etmekle bunun zımnında muavenet i mütekebileyi ipsayı cinsi hakkında muameleyi müsavat perveraneyi de tahmit etmiş olan insanların biri birine karşı gösterdikleri taaruzat menfaat perverane ve tehücumat huzizane mağara devirlerinin yadigârı değil de nedir!

Yalnız akvamı şarkiyede değil akvamı mutemedine nezdinde kadınların vazı ve mevki düşünülürse medeniyet ve insaniyet ne dereceye varmış olursa olsun henüz kadınlara mağara kaya kovuklarında reva görülen muamele zahirde pek çok yaldızlanmış bile olsa hakikatte onlara bir vasıtayı zevk ve ihtirasın temellükü esasına müstenit bir muameleden başka bir şey yapılmadığı teslim olunur. Bu da işte mağara devrinin yadigârıdır.

Yine o devirde bir kovukta yaşayan iki üç insan tabi günlerce korkuyla burada kapanıp kalmak mecburiyeti birçok zamanlar hissetmişler. İdameyi hayat için ağaçlardan bir fırsat bulup topladıkları ve buraya yığıldıkları meyvelerle sed ve şikâr edebilip yine kovuğun ir köşesine sakladıkları hayvanların etleriyle tegayiş eylemişlerdir. Kışın şiddetine maruz kalacakları uzun günleri de hesap ederek müdeharatı mümkün olduğu kadar fazla dereceye çıkarmak istemişlerdir. Şayet günlerce aç kalmış bir diğer insan bunlara müracaat etse kendi yiyeceklerini azaltmamak maksadıyla bu kovmuşlar biraz ısrar ederse öldürmüşler yahut kendi kovuklarında hayli yiyecek bulunduğunu öğrendiği gidip başkalarına işaret vermesi muhtemel olduğunda bunların şüphesini ikaz ederek bu şüphe üzerine aç adamı telef etmişlerdir. Bir arada olan iki üç insan müdeharatın azaldığı günlerce yeniden tedarikin müşkül olduğunu hissedince bir fırsat bulup birkaç gün fazla ömür sürebilmek için bir arkadaşlarını da ortadan kaldırmaya teşebbüs etmişler ve kaldırmışlardır.

İşte o vahşet devrinde her insanın mücadele yi hayatiyede yalnız kendi nefsinin düşünmesi birkaç insan bir araya gelse bile içlerinden en kuvvetlisinin muhaza bekayı şahısla onlara Tefvik etmek ve hayat istirahat şahsiyesini temin eylemek için diğerlerini korkutması kahr ve esareti altına alması o zamandan beşeriyette müsavatsızlık kapsını açtığı gibi bir takım tebalık vahşiyaneyi tekamülatı fikriyeden evvel hissi menfaate kin ve gayzı istifamı kal ve cinayeti insanlar arasında dimağlarında temerküz ettirmişlerdir.

Aşka bir şahıs için bir kaya kovuğuna... Yıkamak o aletleri biriktirmek bu biriktirilen makulat aletlerce kifayet edecek mertebede olsa yine bir zaman azalacağı ihtimalini düşünüp bundan diğerlerine açıklıktan telef olanlara yahut açıklığın şiddet ve tesiriyle kendilerini muallağa atarak... Pençeleri arasında parçalananlara bir kırıntı olsun vermemek itiyadı insanlarda malı cemağı hırsını neşv nemalandıran ilk sebeptir. Yavaş, yavaş cemiyetler teşkil etmiş insanlar mağaralardan kovuklardan kurtulmuş asarı medeniye zuhur olmuş fakat o hırs gittikçe artmış eksilmemiştir.

Kendini hayvanatın vahşinin nazarından ebnayı cinsinin taaruzatından saklayacak masum bulunduracak bir kovuğa birkaç posta birçok kuru meyve ile cennete muhtaç olan insan git gide ihtiyacatın... Ve cemiyetler teşkil edince bunlar arasında biriktirilecek malın tevdimini görüp ona göre iddiharata başlamış kuvvetin yalnız zor pazuya münhasır kalmayıp türlü, türlü entrikalarla iddihar olunan mal ile ahırlarını ifal ve itma ederek bunlarla iktisaf kuvvet mümkün olduğu da anlamıştır. Bu anlayıştan istifadeler ede gelmiştir. Fakat mebdede en hayat ve hareketi mağara devri vahşetin ihtiyatıdır.

Bugün kendisini ailesini evladını ihtiyacat zaruriye beşeriye yi tedarik suretiyle... Geçindirecek bir raddeye bir insan hala kendinden gayri bütün insanlara karşı mağara devrinin yadigârıyla o kadar emniyetsiz ki malı müdehhiri bitecek ve bu bitirse bir heyeti içtimaiyeyi medeniye de hiçbir fertten muavenet görmeyerek açıklıktan ölecek vehimesine o kadar mağlup ki milyonlar milyarlar cem etse yine kani olamıyor. Medeniyetin ve cemiyetin bu günkü halini şu noktai nazardan muhakeme ederek hak el insaf söylemeli acaba mağara devrinden o zaman ki vahşetten şimdi ne kadar farklıyız? Halisane servet cemi sairlerinden ziyade temellüküne... O devir vahşetin yadigârından başka bir şey midir?

Mahmut Sadık

Bir Şirketin Yirmi Altı Senelik Hayatı

Reji mukavelenamesini tecdit etmeli.

Reji şirketinin tesis ve teşekküründen beri imtidat eden riba Asırı müddet zarfında geçirmiş olduğu safahat ı muhtelifi seni mamulâtının hududu asliyesini nazarı dikkate aldığımız takdirde kendimizi pek meşuş levhalara karşı buluruz.

Hakikaten reji hazineyi maliyeye menafii gaye temin etmek mahiyetine haiz olan tütünü tahtı inhisarına almak suretiyle o mühim mahsulden pek fena bir surette istifade ettiği gibi iki tarikle etiği gibi sınıfi müstahsili soydu mahvetti.

Evvela erbabı ziraat ve rençper sanayii hemen felaketin en müthişlerine hedef kıldı. Saniyen ahaliyi fahiş fiyatla tütünü satın almaya icbar etmek suretiyle kendisine menafi gaye temin eyledi.

Bugün rejinin 26 senelik mevcudiyeti sayesinde memleketimizde tütün ziraatı hemen zevale ermiş mahf olmuş diyebiliriz. İhracat ticareti de yok bunun yerine ecnebi sermayedardan müteşekkil bir şirket kaimdir ki Türkiye ahalisinin senin adit zarfında müthiş işkence ve eziyetler ile kazanmış olduğu say ve gayreti semeresine merak semizlenmiştir. O zavallı rençperin elinden hiç mesabesinde olan maişet yevmiesini bile asp ettiği gibi erbabı ziraatın temini maişet ve mevcudiyetini şartı yegânesi olan tütün mahsulünü bile mahf etmek cihetini iltizam eylemiştir.

Fakat bunlar reji şirketinin Osmanlı memleketine ettiği dolaylı mazarratlardan olup doğrudan doğruya olan maddi ve manevi olan mazarratını nazarı dikkate alacağımız takdirde elbette rejinin mahiyeti hakkında bi fikri salim hâsıl ederek müthiş bir ismezas hissediyoruz. Evet! Evladı vatani yekdiğerine karşı silah atmaya birbirini katl ve telef etmeye vesile olmuş ve böylece binlerce harmanların sadmelerine harap olmalarına sebep vermiştir. Reji kolcuları ile kaçakçılar arasında rejinin teşkilinden beri dağlarda derelerde tepelerde icra edile gelen muzarabat ve mukatalat ı müthişeyi herkes her Osmanlı bilir ve kalben mahzun ve mağdur olur.

Güya bizim müptela olduğumuz sefalet ve felaket bize kifayet etmiyor imiş gibi bu reji şirketi de memleketimizde kanlar akıtmaya binlerce haneleri mebdül ramut etmeye meyil gösteriyor. Reji şirketi işte memleketimizde bu derece siyaset icra etti. Alabildiği kadar her ne rast geldiye kan ter ve milyonlarca rica aldı.

Fakat hükümete ne verdi? Ne temin etti? O milyonlarca liralara kanlar terlere mukabil memlekete ne ifa etti? Hiç. Hiç. Hiç. Ancak fakrû sefalet amele sınıfının iktisaden mahf ve harabiyet bedbahtlık ve perişanlık felaket ve hicran! Reji şirketi mukavele namesinin ahkâmına riayet etmedi. O hem hazineyi maliyeden ve hem de zavallı ahalemizden gasp ede, ede milyonlarca liralari kasalarında iddihar etti.

Rejinin yalnız bir muvaffakiyeti vardır. Acaba o nedir? El cevap

Nazarı ihtiraslarına karşı bir liranın ticareti Türkiye ziraatın ve milyonlarca amelenin hayatından daha kıymettar vahim addeden ecnebi sermayedarının kesbi servet etmelerini mucip oldu.

İşte bugün tekrar o şirkettir ki sakinane telaşsız ve bir ihtiyat muhartekarı ile tecdidi mukavele tarikini tesviyeye çalışıyor.

Fakat acaba Hükümet-i Osmaniye ve hususiyle Meclis-i Mebusanımız rejinin şu mahiyet ve mevcudiyet meşumesinin idamesine müsaade edecekler mi?

İşte asıl mesele buradadır.

Bu mesele ise hem memleketimizin hayatı iktisadiyesini ve hem de hazineyi devletin menafii noktai nazarından gayet mübrem ve diyebiliriz ki hayat memmat meselesi olup ciddi bir surette nazarı dikkat ve amgana almaya şayandır. Fakat mebuslarımız evvel emirde rejinin hayat ve muamelat ı mazesini müttekane tetkik ederek onun hayat melakat noktai nazarından tevlit etmiş olduğu siet siyah aludunu ve diğer taraftan tekrar kanlı hunin hayatlarını eski çığırına sokmak hususunda gösterdiği meyil ve tehlikatı nazarı iptisardan dür tutmamalıdır.

Reji artık mahiyet ve mevcudiyetini temin edemez ve etmemelidir. Reji senelerden beri zavallı rençpere bir zulüm bir bağıri felaket olmuş olup hür memleketin hür mebusları evvel emirde o bedbahtları bu şirketin pençe i kahr ve iktisafından kurtarmalıdır.

Hal bu merkezde iken hür matbuatımızın hür müntesipleri bu davayı deruhte edip kuvveyi milliyenin tesiri ile milyonlarca halkın şikâyet ah figan ve âdemi memnuniyetsizlerini istihkaf ve kemali lakaydi ile telakki ederek her ihtimale karşı pençe i kahrına düşürmüş olduğu şikârını bırakmamak hususunda

azmi kati ve kavi ile karar veren böyle bir şirkete karşı bedbaht zürra ve amelemizin hukukunun müdafaa ve muhafaza etmek üzere her halde bize iştirak etmeye davet ederiz.

Azad Emrad
Mütercimi Bedin

İştirak

Evet İştirak bütün vücuduyla size iştirak eder ve bu baptaki mütalaasını gelecek nüshasında arz ve amik i arz etmeyi de taahhüt eyler.

Küçük Hikaye – Kör– / Guy de Maupassant

Bu ilk güneşin güneş'in... Niçin bu kadar zevkar? Kürenin bu siyah ve sefil topraklarını yaldızlayan şualar bizi niçin böyle yaşamak saadetleri ile bizar ediyor.

Sema o kadar mai sahra o kadar yeşil evler o kadar beyaz ki gözlerimiz bu zinde bu pürü hayat renklerin latif taltifiyle ince ödüllendirilmesiyle her tarafı sürür ve hurur içinde görüyor. Ve ruhlarımızda gayri kabil i itfa bir koşmak sıçramak gülmek arzusu veriyor.

Yalnız körler gözlerimin önüne çekilmiş olan ebedi bir perde siyah rüyetiyle bütün şikâr u mesudiyetlere karşı akim ve Samet kalıyor. Ve bu anlamadıkları nurani güneşin bahtiyar hararetleri yalnız ellerindeki zincire bağlı olan köpekleri tahrik eyliyor.

Akşamüstü güneşin gurubunu müteakip bunlar kardeşlerinin veya hemşirelerinin koluna girip de evlerine dönerlerken rehberleri bugün hava pek güzeldi. Demiş olsalar buna evet havanın güzel olduğunu hissettim çünkü lulu köpek ismidir. Yerinde duramıyordu cevabını verirler.

İşte ben bunlardan tasavvurun fevkinde bir sergüzeşt i facia malik birisini tanıdım.

Bu bir çifti ailesinin sulbünden dünya gelmiş bir çocuktur. Peder ve validesi kendisini hayatın kabili tahammül olmayan fenalıklarına eziyetlerine bigane yaşatmak için ellerinden gelen fedakârlığı sarf eyledikleri cihetle bu zavallı gözlerinin mahzun tabiata karşı ebediyen kapalı kalmasından başka bir keder hissetmiyordu. Fakat ihtiyarların vefatını müteakip elemi maişet baş gösterdi. Hemşiresinden itibaren çiftlikte bulunan herkes bunu başkasının ekmeğini gasp eden bir gasıp telakki ediyordu. Her yemekte ona tazirler tevbihler gösteriliyor. Hatta mirasına konan kayın biraderi bile bu zavallı körün yediği yemekleri pek fazla bularak ona ancak ölmeyecek kadar bir çorba verdiriyordu.

Onun gayet solgun bir siması ve ekmek içine benzeyen beyaz gözleri vardı. Ve bütün tahkirat ve tezyifata karşı o kadar lakayt kalıyordu ki bunları hissettim etmediğine herkes mütereddit kalmaya mecburum diyordu ve bil hassa şimdiye kadar hiçbir eseri şefkat görmemişti. Validesi bile kendisine bigane ve dost olmayan nazarlarla bakmıştı. Çünkü tarlada hizmete karşı lakayt kalanlar işlere yardım etmeyenler mahlûkatı muzıradan addedilir.

O ise yemeği yemesini müteakip yazın kapının önüne kışın ocağın karşısına oturuyor ve geceye kadar yerinden asla hareket etmiyor. Yalnız arada sırada fevkalade gayri kabili mukavemet bir kuvveyi asabiye ile kirpikleri gözlerinin beyaz kitlesi üzerine düşüyordu. Hayatına karşı bir vukufu bir fikri bir arzusu var mıydı? Bunu sormaya hiç kimse lüzum hissetmemiştir.

Birkaç sene bu hayat devam etti. Ve ondan sonra bu zavallı kör etrafındakilerin ve hatta zevklerini behimane eğlencelerini tatmin bir oyuncak oldu.

Hatır ve hayale gelebilen bil cümle eğlenceler mesukalar bu zavallı kör hakkında tatbik edildi.

Bazen masanın üzerindeki çorbasını bitirmek üzereyken yanına birkaç aç kedi bırakılıyor ve onlar yavaş ve sessiz dilleriyle zavallı körün gıdasını yuvarlarken etrafındakiler fena vahşi kakhahalarla gülüyorlardı. Hâlbuki kendisi hiçbir şey söylemeksizin sağ eliyle önüne tekrar konulan çorbayı yer ve sol eliyle gıdasını mütecavizlere karşı müdafaa ederdi.

Hatta bazen önüne yemek diye odunlar yapraklar vesair bin türlü gayri kabili akar şeyler veriliyor ve o zavallı bunların hiç birisini anlamayarak göçürmek istedikçe etrafında acı ve şatır kakhahalar yükseliyordu.

Bada şakadan vaz geçtiler ve onu biraderi mürtekimi daima beslemekten bizar olup içine döndü işte o dakikadan itibaren yeni bir oyuna başladılar. Pis adam ve diğeri hizmetçiler daima çocuğun yüzünü okşarlar ve daha başka nazarlar itaf ederler idi. Çocuk yüzüne uzanan ellerden geriban tahlis etmek için nereye kaçacağını nerede gizleneceğini bilemiyor idi.

Nihayet çocuğu dilencilige kadar sev kettiler. Pazar günleri sokakları dolaşır ve rest gelenden para dilenir idi. Uzaktan bir arabanın sesini işittiği zaman derhal şapkasını çıkarır ve elini uzatarak Merhamet! Merhamet! Rica ederim. Diye haykırır idi.

Fakat köylü müsrif onun için çok haftalarca bir su bile alamıyor idi işte bu hal kedisine pek garan geldi. Herkes kendisinden nefret eder kendisinden kaçar nihayet bir hali esef istimalde fevaat edip artık gözlerden nihan kaldı. Bir kış günü kar her tarafta bir setri sefitle örtmüş idi. Biraderi çocuğun kolundan tutarak uzak bir sokakta dilenmeye götürdü. Orada akşama kadar çocuk titredi. Gece olunca ömründe görmemiş olduğu adamların önünde ser feru etmeye mecbur oldu.

Ferdası günü artık gelmedi. Uzun müddet beklemeden sonra öleceğini hissederek zavallı kör yürümeye başladı. Fakat buzlar ve karlar üzerine nereye gideceğini bilmeyip meçhul sokaklara doğru gitmiş ve her günkü yolunu kaybetmiş idi. Kâh yoldaki çukurlara düşer kâh ayağı kayar bir ağaca çarpar beni kabul eden bir sahibi merhamet yok mu?

İla inkita yağın kardan sokaklar bembeyaz olmuş çocuğun yürümeye mecali yok nihayet bir meydanlık da oturdu ve bir daha yerinden kalkmaz oldu. Kar vücudunu örttü. İşte ufacak bir tümsek! Oradan geçen karlar altında küçücük bir vücudun bir cesedin mevcudiyetinden haberdar değildi.

...telaş ve endişeye duçar olup sekiz gün kadar zavallıyı arattı. Ağladılar kış pek şiddetle icrayı hüküm eder idi ki az zamandan karların erimesi imkân haricinde idi. Bir Pazar günü çiftçiler kiliseye gittikleri zaman naşın bulunduğu yerde bir karganın uçtuğunu gördüler. Kuş siyah yağmur damlası gibi tümseğin üzerine nazil oldu. Ferdası hafta tümse hala aynı halde idi. Kuşlar tekrara uçuşuyorlar. Kar şiddetle yağıyor. Şimdi kargaların adedi çoğalmış müthiş sağdalar çıkarırlar matemi sağdalar! Yahut... Sağdalar!

Bir sokak çocuğu kuşların o nokta da daima toplandıklarının sebebini anlamak için tümseğin yanına gitti. Bir odun ile karları karıştırdı. Artık zavallı körün cesedi meydana çıkmış idi.

O ceset kâmilten donmuş üzerinde kargaların gaga darbeleri var idi. Ben o müthiş acı bir yadigârın tesiri tahtında güneşli günlerin mahzuziyet i hakikiyesini bir türlü hissedemiyorum. İnsanda ne kadar müthiş felaketler vardır. İşte ölüm bu felaketleri tanıyanlar için bir tesellidir!

İsrafta Sosyalizm

Bütün milletin hayat ve memadı köylülerdir.

Her hükümette bütün köylülerin hayatı ziraat bankalarıdır.

Her köylü ve her şahıs mal ve... Mahmur olduğu halde niçin... umumiyyeden mahrum kalsın.

Bir Osmanlı askeri alınır harbe sevk edilir. Orada hayatına hatme çekilir ve ailesi mahv ve perişan olduğu gibi bunun neticesini niçin göremesin.

Müntehiler müntehip tayin ederler. O müntehipler ise bir kanun vaaz ederler ancak o kanun zenginler ile mütegalibenin reyine hal olagelmektedir. Her yerde ihtilal fakrû zaruretin neticesidir.

Efrat için hür olmak insan olmak hakkıdır. hayvan olmak hakkı değildir.

Zalimler zulüm yaparlar mazlumlar ise... Beklerler.

Farmasonluk mesleği mademki insaniyete hizmet ediyormuş hiçbir yerde hiçbir hükümetlerde niçin vücutlarını hissettiremiyorlar.

Sosyalistler niçin fikirlerini meydanı aleniyete koyarlar zira maksatları uhuvveti beşeriye fakrû zaruretin imhasıdır.

Acaba bizim amele... Açlıktan ölüyormuş matbaa sahibi bunu düşünür mü?

Memleketimizde fakrû zaruretin imhası için şiddetle türeyen farmason cemiyetinin...

Zir farmasonlar müthiş istibdat yaparlar kendilerinden olmayan bir adamı vahşi nazarlarıyla bakarlar.

Farmason locaları Türkiye'nin her tarafında ve her şehrinde türemektedirler. Ve farmason cemaatin en büyük numarasını kazananlar otuz üç numaralıdır. İtalya'da... Fırkasının... Cemaatine mensup olanlar Türkiye'de loca teşkiline çalışıyorlar ve Türkiye'de bulunanların ekserisi bu partiye mensuplardır. Farmasonlar insaniyete hizmet etmediği gibi ileride zenginler ile fakirler arasında cenk ve cidal açmak için adeta bir Napolyon kisvesine bürünüyorlar. Napolyon bütün beşeriyetin bir hunhar adamı olduğu için ütün insaniyet ve beşeriyet bu canavara ilelebet lanet han olacaktır ve olmalıdır.

TÜSTAV